

แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบล
บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

Development Guidelines for Age-friendly Cities of Ban Chiang
Municipality Nong Han District Udonthani Province

อัญชนา แกะทาคำ¹

Anchana Kaetakham¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทเทศบาลตำบลบ้านเชียงและบริบทผู้สูงอายุ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านเชียง การศึกษานี้ใช้วิธีวิทยาเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารและศึกษาภาคสนามกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แนวทางการสัมภาษณ์ แนวทางการสังเกตการณ์ ระหว่างเดือนกันยายน – เดือนพฤศจิกายน 2566 ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลบ้านเชียง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหนองหานได้ปรับเปลี่ยนฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเมื่อปี พ.ศ. 2542 และเปลี่ยนขนาดจากเทศบาลขนาดเล็กเป็นขนาดกลางในปี พ.ศ. 2555 จำนวนประชากรทั้งหมด 5,748 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาและทำปศุสัตว์

ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียงมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุ 60 – 69 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประเภทของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้าน และผู้สูงอายุติดเตียง โดยกลุ่มติดสังคมมีจำนวนมากที่สุด กลุ่มติดบ้านมีจำนวนที่น้อยลงมา และกลุ่มติดเตียงมีจำนวนน้อยที่สุด แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ คือการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริการ กำหนดแผนพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุใน

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Email: 65611152101@udru.ac.th

พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียงให้ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วม เนื่องจากการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของหลายหน่วยงาน แต่เทศบาลตำบลบ้านเชียงซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรจะมีบทบาทมากที่สุดเพราะอยู่ใกล้ชิดประชาชนและมีอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ครอบคลุมทั้ง 8 ด้านขององค์การอนามัยโลก

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, เทศบาลตำบลบ้านเชียง, เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this study were to: 1) analyze the historical context of Ban Chiang Subdistrict Municipality and the context of the elderly population and 2) examine the guidelines and plans for creating elderly-friendly city in Ban Chiang Subdistrict Municipality. This research employed a qualitative method. Field research with key informants and document analysis were used to gather data. The research instruments were interview and observation; gathering data during September to November of 2023

The results showed that: Context of Ban Chiang Subdistrict located in the Nong Han District, the municipality's status changed from district to municipality in 1999, in the year 2012, the municipality's size changed from small to medium. There were 5,748 people living there. The majority of people were employed in agriculture, raising cattle and growing rice In Ban Chiang Subdistrict Municipality, the ratio of elderly men and women are similar. The majority are in agriculture and ranged in age from 60 to 69. Older adults can be categorized into three groups: social dependent, reside at home and bed-ridden. The greatest number of those is social dependent. There were fewer people residing at home. and the group of people who were bedridden were the fewest. For the guidelines of how to generate senior-friendly cities, organizations have to work together to improve service potential, including establishing strategies for all agencies to contribute in developing an elderly-friendly city in the Ban Chiang Subdistrict Municipality. Ban Chiang Subdistrict Municipality should take major roles in developing this project according to serve 8 aspects of WHO. Keywords: Elderly, Ban Chiang Subdistrict Municipality, age friendly cities. This research has two objectives: 1) to study the context of Ban Chiang

Subdistrict Municipality and its elderly population, and 2) to develop guidelines for creating an elderly-friendly city within the municipality. The study employs qualitative methods, including document analysis and field studies with key informants. Data collection tools include interview and observation guidelines. The study was conducted between September and November 2023. The study found that Ban Chiang Subdistrict Municipality, located in Nong Han District, transitioned from a sanitation district to a municipality in 1999. It further expanded its governance authority from a small municipality to a medium-sized one in 2012. The total population is 5,748, with most residents engaged in agriculture, primarily rice farming and animal husbandry. The elderly population in Ban Chiang Subdistrict Municipality has a nearly equal proportion of males and females. Most individuals are aged between 60 and 69 years old and continue to work in agriculture. The elderly can be categorized into three groups: socially active, homebound, and bedridden. The socially active group is the largest, followed by the homebound group, with the bedridden group being the smallest. Guidelines for developing an elderly-friendly city require collaboration among agencies to enhance service capabilities and develop city plans that prioritize the needs of the elderly in the municipality. Participation from all relevant agencies is crucial, as developing an elderly-friendly city involves the responsibilities of multiple organizations. The Subdistrict Municipality of Ban Chiang, as a local government organization in the area, should play the most significant role due to its proximity to the population and its authority as stipulated by the World Health Organization's comprehensive mandate in all eight dimensions of local governance.

Keywords: Elderly, Ban Chiang Subdistrict Municipality, age friendly cities

บทนำ

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาโครงสร้างประชากรโลกมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง แทบทุกประเทศในโลกกำลังประสบกับการเติบโตของจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น การสูงอายุของประชากรมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 โดยมีผลกระทบต่อเกือบทุกภาคส่วน

ของสังคม ในปัจจุบันพบว่า มีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเมื่อเทียบกับประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในปี 2565 ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” (Complete Aged Society) แล้ว คือมีผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 12.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 20 เมื่อคิดจากจำนวนประชากรในประเทศ และในอนาคตอีกประมาณ 15 ปีข้างหน้า จะกลายเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” (Super Aged Society)

เมื่อจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี สูงถึงร้อยละ 28 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) การเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ของประเทศไทยจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและสร้างผลกระทบอย่างมาก คนไทยส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยยืนยาวมากขึ้น กลุ่มคนที่เกิดในช่วง 2506 – 2526 มีอัตราการเกิดสูงมากโดยเฉลี่ยต่อปีมีมากกว่า 1 ล้านคน ทำให้เกิดคลื่นประชากรที่จะส่งผลให้มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นราว 21 ล้านคนใน 20 ปี ข้างหน้า ทำให้สังคมรอบข้าง ครอบครัว และรัฐต้องเข้ามาประคับประคองผู้สูงวัยจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในหลายด้าน ทั้งเวลา เงินทอง และการจัดสวัสดิการต่างๆ เพื่อรองรับผู้สูงอายุมากตามไปด้วย และอาจส่งผลกระทบต่อทั้งด้านส่วนตัวและทางด้านทางเศรษฐกิจ สังคม และระบบโครงสร้างโดยรวมของประเทศ ส่งผลให้ต้องมีการออกแบบเพื่อรองรับกับสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันใกล้ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุยังส่งผลให้ในกลุ่มวัยแรงงานต้องมีการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในด้านผู้สูงอายุมีการดำเนินนโยบายมาตั้งแต่ปี 2525 มีการจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525-2544) และต่อมาได้ดำเนินการแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) โดยแผนการดำเนินงานดังกล่าวเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางการพัฒนาด้านผู้สูงอายุในภาพรวม (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) ในปัจจุบันประเทศไทยใช้แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) โดยมีวิสัยทัศน์คือ ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยเน้นการพัฒนาการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพ มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น ล่าสุด ในเดือนพฤษภาคม 2565 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ “ร่างพัฒนาประชากรเพื่อพัฒนาประเทศในระยะยาว ปี 2565-2580” มีการวางแผนพัฒนาประชากรไทยในทุกช่วงวัยด้วยแนวคิด “เกิดดี อยู่ดี กินดี” ให้ความสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ การเกิด การอยู่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การแก่และการตายอย่างมีคุณภาพ

จากที่กล่าวมา ทำให้เห็นถึงจำนวนประชากรในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งในส่วนของการจำนวนประชากรและสัดส่วนของประชากร ทำให้ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องหันมาให้ความสำคัญกับประเด็นของผู้สูงอายุ โดยในระดับสากลมีความให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์ดังกล่าว องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้มีแนวคิดการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age Friendly City) โดยคำนึงถึงการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุภายใต้ข้อกำหนดของร่างกายและจิตใจที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีองค์ประกอบในการเป็นเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุทั้งหมด 8 ด้าน สภาพพื้นที่ภายนอกและอาคาร ระบบขนส่งมวลชน ที่อยู่อาศัย การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคม การให้ความเคารพและยอมรับจากคนในสังคม การมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและโอกาสได้รับจ้างงาน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร และการสนับสนุนของชุมชนและบริการด้านสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านกายภาพ สภาพแวดล้อม สังคม และการบริการ

สำหรับสถานการณ์ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียงพบว่าสัดส่วนของประชากรในตำบลมีผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขที่ดีขึ้นทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนของประชากรผู้สูงอายุในเทศบาลส่งผลให้มีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับประชากรวัยอื่น จากข้อมูลสถิติประชากรระดับสำนักทะเบียน เขตพื้นที่ท้องถิ่นเทศบาลตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ได้รายงานจำนวนประชากรในปี 2562 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,068 คน มีจำนวนผู้สูงอายุ 1,193 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ในปี 2563 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,022 คน มีจำนวนผู้สูงอายุ 1,230 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 ในปี 2564 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,945 คน มีจำนวนผู้สูงอายุ 1,272 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 ในปี 2565 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,850 คน มีจำนวนผู้สูงอายุ 1,329 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 และในปี 2566 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,748 คน มีจำนวนผู้สูงอายุ 1,388 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1

จะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีการเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต โดยปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเทศบาล พบว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในเทศบาลทำให้ต้องมีการวางแผนเพื่อรองรับกับผู้ที่มีภาวะสูงวัย ทั้งในเรื่องการดูแลสุขภาพด้านสาธารณสุขที่ต้องมีความครอบคลุมในพื้นที่ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนมากจะมีภาวะเจ็บป่วยทางร่างกายจากโรคเรื้อรัง และยังส่งผลไปถึงเรื่องเศรษฐกิจเนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมและบริหารจัดการเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีใน

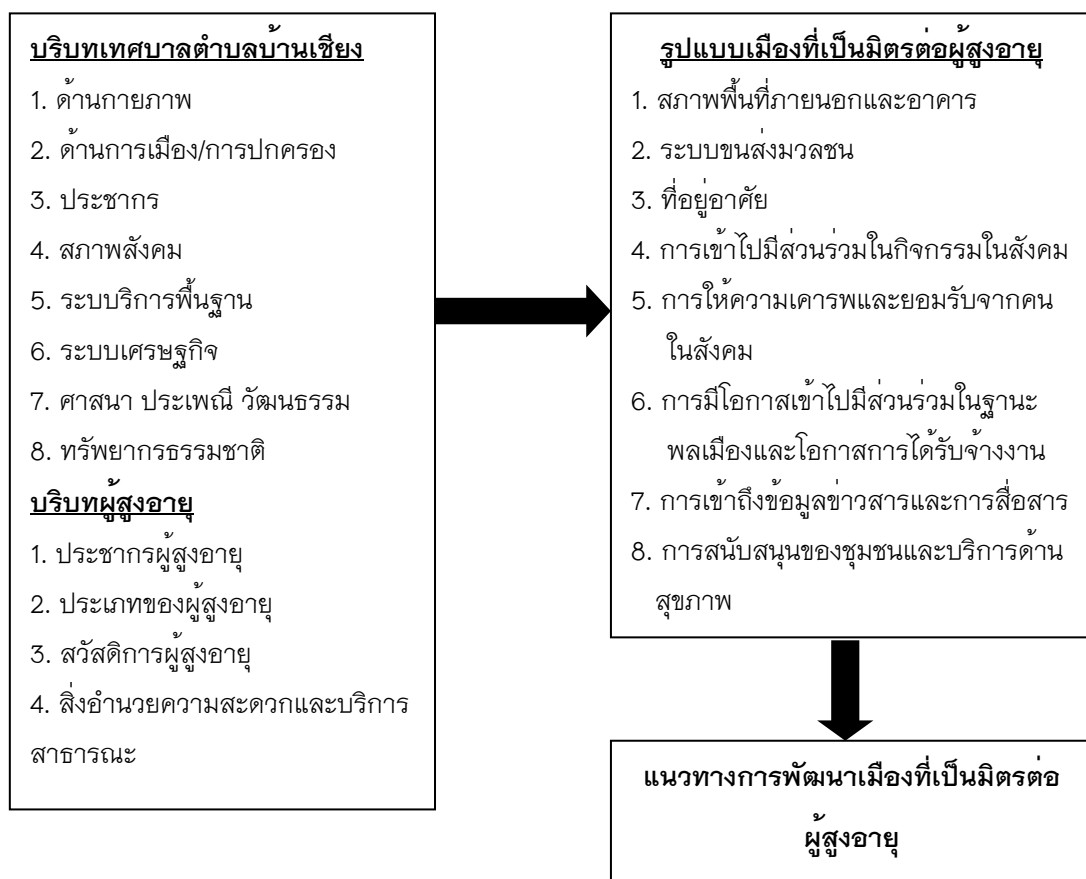
ทุกด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาเมืองเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านเชียง เพื่อตอบคำถามสำคัญว่า เมื่อมีการเจริญเติบโตของเทศบาล บริบทของผู้สูงอายุท่ามกลางความเป็นเมืองเป็นอย่างไร และประการต่อมาคือเมืองที่มีบริบทของประชากรผู้สูงอายุอาศัยอยู่หนาแน่น มีแนวทางในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทเทศบาลตำบลบ้านเชียงและบริบทผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านเชียง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลบ้านเชียงและการศึกษาบริบทของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจะใช้เป็นข้อมูลสำหรับวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและใช้เป็นข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่การหาแนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ รวมถึงใช้แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ดังกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้สูงอายุ เป็นบุคคลที่มีสุขภาพร่างกายถดถอยลงตามอายุที่เพิ่มมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นทั้ง ทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางอารมณ์ รวมไปถึงเศรษฐกิจทำให้ บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบลดลงแต่ผู้สูงอายุ ก็ยังสามารถดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม

คำจำกัดความหรือข้อตกลงเกี่ยวกับคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Elderly) นั้น องค์การสหประชาชาติ ไม่ได้กำหนดเกณฑ์อายุเริ่มต้นที่เป็นมาตรฐาน เพียงแต่ยอมรับโดยทั่วไปว่า หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มประชากรที่มีอายุตามปฏิทิน (Calendar Age) อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์อายุเริ่มต้นเดียวกับขององค์การอนามัยโลกที่ใช้ในการกำหนดช่วงอายุของผู้สูงอายุ ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว แม้ในบางกรณีอาจไม่ได้กำหนดอย่างเป็นทางการหรือระบุชัดเจนทางกฎหมาย แต่โดยส่วนใหญ่มักถูกอ้างถึงหรือตกลงไว้ที่เกณฑ์อายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย กำหนดไว้หรือตกลงไว้ที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การมีอายุ 60 ปี (นลินดา สุวรรณประสง, 2561: 8–9) สำหรับบางประเทศ เช่นกลุ่มประเทศในภูมิภาคแอฟริกา ถูกเสนอให้ใช้เกณฑ์อายุของบุคคลตั้งแต่ 50 ปีหรือ 55 ปี ขึ้นไปเนื่องจากมีอายุไม่ยืนยาวเท่ากับภูมิภาคอื่นๆ

ในมุมมองเชิงนโยบาย ผู้สูงอายุมักถูกจัดเป็นกลุ่มประชากรที่ต้องการการคุ้มครอง การสนับสนุนและการช่วยเหลือจากภาครัฐที่มากกว่าประชากรกลุ่มอื่นทั้งในเชิงสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม ทำให้การให้ความหมายกับความสูงอายุหรือการเป็นผู้สูงอายุซึ่งกำหนดไว้ในเอกสาร นโยบาย หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องมักสะท้อนภาพของกลุ่มประชากรที่มีลักษณะของความเปราะบาง มีความเสี่ยงต่อความยากลำบาก การไม่มีงานทำและไม่มีรายได้ และทำให้ความเข้าใจของสังคมเกี่ยวกับอายุเริ่มต้นของการเข้าสู่ความสูงอายุ ถูกนำไปผูกติดกับอายุที่สามารถเริ่มรับสิทธิสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐเป็นผู้จัดหาให้ ในประเทศไทยผู้สูงอายุที่หมายถึงผู้ที่มีอายุ 60 ปีมีมาอย่างยาวนานน่าจะเริ่มมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยที่ระบบมูลนาย (Corve'e) ซึ่งเป็นระบบที่มีไพร่สำหรับพระมหากษัตริย์หรือขุนนางใช้เป็นกำลังแรงงานในการทำสงครามหรือทำงานต่างๆ เช่นการทำเกษตรกรรมและการก่อสร้าง กำหนดให้สิ้นสุดการเป็นไพร่เมื่ออายุ 60 ปี ซึ่งน่าจะเป็นเพราะทางราชการเห็นว่าเป็นผู้ที่มีสุขภาพเสื่อมถอยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าคนอายุน้อยกว่า

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าผู้สูงอายุ คือ 60 ปีซึ่งอาจมากกว่าหรือน้อยกว่าตามโครงสร้างประชากรของแต่ละประเทศ โดยทั่วไป

แล้วผู้สูงอายุจะมีปัญหาสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นตามอายุและก่อให้เกิดข้อจำกัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายและจิตใจที่ควรได้รับความสนใจและวางแผนในการรับมือ

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งประเภทของผู้สูงอายุตามลักษณะทางสุขภาพและสังคมของผู้สูงอายุอีกด้วย ซึ่งถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามรายงานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยประยุกต์มาจากเกณฑ์การประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ดัชนีบาร์เธลเอดีแอล (Barthel Adl Index)

1. กลุ่มติดสังคม หรือกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี (well Elder) ผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี ดำเนินชีวิตในสังคมได้โดยอิสระและมักเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมในด้านสุขภาพสามารถทำกิจวัตรพื้นฐานประจำวัน (Activity of Daily Living : ADL) และกิจวัตรประจำวันต่อเนื่อง (Instrumental Activity of Daily Living : IADL) ทั่วไปดี ไม่เป็นโรคเรื้อรังหรือเป็นเพียงผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือเป็นผู้ที่มีโรคเรื้อรัง 1-2 โรค แต่ควบคุมได้ ในด้านสังคมกลุ่มนี้จะเป็นผู้สูงอายุที่สามารถ และประสงค์เข้าร่วมกิจกรรมในสังคม สามารถช่วยเหลือครอบครัวหรือผู้อื่นในสังคมได้ อาจมีปัญหาทุกข์ยากเดือดร้อนด้วยหรือไม่ก็ได้

2. กลุ่มติดบ้าน (home Bound Elder) เป็นผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้หรือต้องการความช่วยเหลือบางส่วน มีความจำกัดในการดำเนินชีวิตในสังคมและเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังที่ควบคุมไม่ได้หรือมีภาวะแทรกซ้อนมีหลายโรค และมีกลุ่มอาการสำคัญของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการไปมาได้โดยอิสระ ในด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความจำกัดในการดำเนินชีวิตในสังคมชัดเจน และอาจมีความจำกัดในการทำกิจวัตรประจำวันพื้นฐานหรือต่อเนื่องบางประการ ทำให้ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นบ้างมีโรคเรื้อรังที่ควบคุมไม่ได้หรือมีภาวะแทรกซ้อน นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีกลุ่มอาการของผู้สูงอายุ (Geriatric Syndrome) ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวและการเข้าสังคม ทั้งด้านร่างกาย เช่น การมีความยากลำบากในการเคลื่อนที่ ทางจิตใจ เช่น มีภาวะซึมเศร้า ทางด้านสติปัญญา-การรับรู้ เช่น ภาวะหลงลืมและสมองเสื่อม ในด้านสังคม ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านนี้เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมกับสังคมน้อย เนื่องจากมีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายเช่นไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมที่วัดได้เช่นเดิม

3. ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง (Bed Bound Elder) เป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ ต้องการความช่วยเหลือในการเคลื่อนย้าย และ/หรือ การทำกิจวัตรพื้นฐานประจำวันอื่น และเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังหลายโรคและมี

ภาวะแทรกซ้อน ภาวะเปราะบาง ในด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงเป็นกลุ่มที่มีความจำกัดในการทำกิจวัตรพื้นฐานประจำวัน ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ ทำให้ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทั้งในการเคลื่อนย้ายหรือในกิจวัตรพื้นฐานประจำวัน ทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้จำเป็นต้องพึ่งพาครอบครัวหรือผู้อื่นในสังคม ในการมีส่วนร่วมทางสังคม ผู้สูงอายุกลุ่มนี้อาจไม่มีศักยภาพในการช่วยเหลือครอบครัว และสังคมได้ การเสริมพลังอำนาจให้กับผู้สูงอายุและครอบครัว ผู้ดูแลจะช่วยเหลือสุขภาพของผู้สูงอายุและเสริมศักยภาพของผู้ดูแล

ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายถดถอยตามช่วงวัย เป็นกลุ่มประชากรที่ต้องการการดูแลและคุ้มครองจากภาครัฐมากกว่าประชากรกลุ่มอื่นทั้งในเชิงสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม จึงมีการแบ่งประเภทของผู้สูงอายุผู้สูงอายุตามลักษณะทางสุขภาพและสังคมของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน และผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง (นลินดา สุวรรณประสง, 2561: 10-12)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) มีการสร้างกรอบแนวคิดและให้ความหมายไว้ว่า เป็นเมืองที่กระตุ้นให้เกิดการสูงวัยอย่างมีพลัง เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มีการสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมของเมืองให้เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยให้ความสำคัญทุกด้าน ตั้งแต่เรื่องพื้นฐานไปจนถึงเรื่องของจิตใจ เช่น การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรวมไปถึงการเพิ่มประสิทธิภาพด้านสุขภาพของรัฐบาลหรือหน่วยงานในท้องถิ่นให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี และมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ

1) สภาพพื้นที่ภายนอกและอาคาร: สิ่งแวดล้อม ความสะอาด ความปลอดภัย พื้นที่สีเขียว ทางเท้า ถนน เส้นทางจักรยาน อาคารสำหรับผู้สูงอายุ ห้องน้ำ การบริการผู้สูงอายุ 2) ระบบขนส่งมวลชน : ความประหยัด ความถี่ของการให้บริการ ยานพาหนะ บริการพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ การเอื้อเพื่อแก่ผู้สูงอายุ ความปลอดภัย ความสะดวก ที่จอดรถ ข้อมูลข่าวสาร 3) ที่อยู่อาศัย : ความประหยัด การบำรุงรักษา การมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย 4) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคม : ค่าใช้จ่ายในการ

ร่วมกิจกรรม ความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม การประชาสัมพันธ์ การให้กำลังใจผู้สูงอายุ ที่อยู่ลำพัง การบูรณาการกิจกรรม : การให้ความเคารพแก่ผู้สูงอายุ การเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัย การให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ การใช้เวลากับครอบครัว สิทธิพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ 5) การให้ความเคารพและยอมรับจากคนในสังคม : การให้ความเคารพแก่ผู้สูงอายุ การเลือกปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัย การให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ การใช้เวลากับครอบครัว สิทธิพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ 6) การมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและโอกาสการได้รับจ้างงาน : งานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุ การขาดโอกาสในการทำงาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม การฝึกอบรม การจ้างงานผู้สูงอายุ การเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุในด้านประสบการณ์ทำงาน 7) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร : การเผยแพร่ข่าวสารและการรับรู้ข้อมูล การให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ขนาดอักษรสำหรับผู้สูงอายุ อันตรายจากอินเทอร์เน็ต 8) การสนับสนุนของชุมชนและบริการด้านสุขภาพ : ศูนย์บริการด้านสุขภาพที่เข้าถึงได้ง่าย การให้บริการที่ดี บริการด้านการดูแลสุขภาพที่บ้าน สถานพยาบาลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรอบขององค์การอนามัยโลกเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนามาเพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนประชากรของผู้สูงอายุเพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้มีการนำไปพัฒนาเมืองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของเมืองในแต่ละพื้นที่ การออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติสุข โดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น (ดุรงค์ฤทธิ์ ดุลคณิต, 2564 : 18-21)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับบริบทเทศบาลตำบลบ้านเชียงและบริบทผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การได้แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต ซึ่งดำเนินการกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านเชียง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเชียง และผู้สูงอายุที่เป็นตัวแทนจากชมรมผู้สูงอายุบ้านเชียง

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาจำนวน 37 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านเชียง จำนวน 2 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรี และ ปลัดเทศบาล

2. สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเชียง จำนวน 12 คน

3. ผู้สูงอายุ ในการศึกษาจะใช้ผู้สูงอายุให้ข้อมูลครบทั้ง 10 หมู่บ้าน รวมจำนวน 20 คน

4. ตัวแทนจากชมรมผู้สูงอายุบ้านเชียง จำนวน 3 คน

ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกจากบุคคลผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียงโดยเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลบ้านเชียงและข้อมูลผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียงได้อย่างครบถ้วน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ โดยพัฒนาขึ้นจากแนวทางการสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

ชุดที่ 1 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทเทศบาลตำบลบ้านเชียง ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านเชียง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเชียง ประเด็นสัมภาษณ์ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการเมือง/การปกครอง ประชากร สภาพสังคม ระบบบริการพื้นฐาน ระบบเศรษฐกิจ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านเชียง ใช้สัมภาษณ์ผู้สูงอายุ และตัวแทนจากชมรมผู้สูงอายุบ้านเชียง ประเด็นสัมภาษณ์ ได้แก่ ประชากร ผู้สูงอายุ ประเภทของผู้สูงอายุ สวัสดิการผู้สูงอายุ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยทำโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือการวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เจ้าหน้าที่องค์การภาครัฐ และชุมชน โดยการจัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตในการนัดหมายเข้าสัมภาษณ์ จากนั้นก็เก็บข้อมูล และบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์แล้วจะนำมาวิเคราะห์โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การวิจัยและลักษณะของข้อมูลที่จัดเก็บ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายจะถูกนำมาเชื่อมโยงเพื่อวิเคราะห์ประมวลผลว่ามีความสอดคล้องหรือมีความขัดแย้งกันภายในและ

ภายนอกของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ ถ้ามีข้อมูลใดที่มีการขัดแย้งกันทางผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงประเด็นดังกล่าวเพื่อให้ได้ถึงความถูกต้องของข้อมูลให้ได้มากที่สุด และนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน

ผลการวิจัย

เทศบาลตำบลบ้านเชียง ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหนองหานมีลักษณะทางกายภาพตั้งอยู่บนเนินดินรูปไข่เรียวยาวจากทิศตะวันออกทอดไปทางทิศตะวันตกมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 7.37 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,606.25 ไร่ มีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน เป็นพื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัยประมาณ 60% เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร 35% และมีพื้นที่ส่วนอื่น ๆ 5 % เทศบาลตำบลบ้านเชียงมีการปรับเปลี่ยนฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยได้รับการปรับเปลี่ยนขนาดจากเทศบาลขนาดเล็กเป็นขนาดกลางในปี พ.ศ. 2555 ด้านประชากร มีจำนวนทั้งหมด 5,748 คน ผู้สูงอายุมีมากเป็นอันดับ 2 รองจากกลุ่มวัยทำงาน ระบบเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และทำปศุสัตว์ มีโฮมสเตย์ ร้านอาหาร ในเขตเทศบาลตำบลบ้านเชียง มีกลุ่มอาชีพที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอาชีพกับเทศบาลตำบลบ้านเชียง จำนวน 15 กลุ่ม ดังนี้ 1)กลุ่มโฮมสเตย์ 2) กลุ่มทอผ้า 3) กลุ่มผลไม้แปรรูป เครื่องดื่มไวน์ 4) กลุ่มแปรรูปผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ 5)กลุ่มแกะสลักไม้ 6)กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยและผ้าใยบัว ศิลปะ 7)กลุ่มปั้นหม้อเขียนสี 8)กลุ่มแปรรูปจากผ้า 9) กลุ่มจักสาน 10) กลุ่มกลองยาวพื้นบ้าน 11)กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ 12)กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเชียงก้าวหน้า 13)กลุ่มตุ๊กตานางรำไทพวน 14)กลุ่มแปรรูปไม้ไผ่ และ 15) กลุ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมด้านศาสนาและประเพณี ชาวบ้านเชียงนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีและวัฒนธรรมโดยยึดถือ ฮีต 12 คอง 14 และส่วนใหญ่ร้อยละ 90% พูดภาษาไทยวน ซึ่งเป็นภาษาประจำท้องถิ่น

ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียง มีประชากรผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-69 ปี จัดเป็นผู้สูงอายุวัยต้นที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ช่วงอายุ 70-79 ปี มีจำนวนประชากรที่ลดลงมา โดยวัยนี้เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวและโรคเรื้อรัง และช่วงอายุ 80 ปีขึ้นไป มีจำนวนประชากรที่ลดลงตามลำดับ ช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ

และอาจมีภาวะทุพพลภาพ ประชากรผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม จนกว่าจะถึงวัยที่ไม่สามารถทำงานได้

ประเภทของผู้สูงอายุ จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุติดสังคมซึ่งเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ดีดำเนินชีวิตในสังคมได้โดยอิสระ ผู้สูงอายุติดบ้านเป็นผู้ที่ยังช่วยเหลือตนเองได้หรือต้องการการช่วยเหลือเพียงบางส่วน เริ่มมีความจำกัดในการดำเนินชีวิตอาจเป็นกลุ่มที่มีโรคเรื้อรังหรือมีโรคแทรกซ้อน และผู้สูงอายุติดเตียงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังหลายโรคและมีภาวะแทรกซ้อน โดยกลุ่มติดสังคมมีจำนวนมากที่สุด กลุ่มติดบ้านมีจำนวนที่น้อยลงมา และกลุ่มติดเตียงมีจำนวนน้อยที่สุด

สวัสดิการของผู้สูงอายุ ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ การจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกองทุนสวัสดิการชุมชนวันละบาทเป็นสวัสดิการของเทศบาลตำบลบ้านเชียงเพื่อช่วยเหลือประชาชนเป็นกองทุนที่ไม่แสวงหาผลกำไร สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ รถกู้ชีพสำหรับนำส่งผู้สูงอายุ เนื่องจากในพื้นที่ยังไม่มีบริการขนส่งสาธารณะเทศบาลตำบลบ้านเชียงจึงมีรถสำหรับบริการผู้สูงอายุไปยังโรงพยาบาลผู้สูงอายุสามารถใช้บริการได้โดยสะดวก มีบริการรถเข็นวีลแชร์จากเทศบาลตำบลบ้านเชียงเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข บริการรถรางสำหรับผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลซึ่งเทศบาลตำบลบ้านเชียงมีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุบ่อยครั้งจึงมีบริการรถรางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุให้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านเชียงในกรอบขององค์การอนามัยโลกเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนามาเพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนประชากรของผู้สูงอายุเพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้มีการนำไปพัฒนาเมืองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของเมืองในแต่ละพื้นที่ การออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติสุข โดยไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น

1. สภาพพื้นที่ภายนอกและอาคาร ในด้านโครงสร้างพื้นฐานพื้นฐานที่รองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากสภาวะร่างกายและสุขภาพที่ถดถอยลงของผู้สูงอายุ ไม่

แข็งแรงเหมือนคนหนุ่มสาว ต้องมีการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ไว้รองรับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลบ้านเชียงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่โดยตรงสามารถพัฒนาและปรับปรุงเมืองโดยไม่ต้องรบกวนหน่วยงานอื่น จากกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง สิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้อาคารที่ทำการของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวกำหนด ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันกับที่องค์การอนามัยโลกกำหนด มีการให้ความสำคัญกับการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ ทางลาด และลิฟท์ ซึ่งสถานที่ต่างๆ ในชุมชนภายใต้การดูแลของเทศบาลมีการออกแบบโดยคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ ซึ่งเอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ แต่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องใช้รถเข็น มีความยากลำบากในการใช้ทางลาด การหาที่จอดรถ

2. ระบบขนส่งมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุ ถึงแม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับด้านการคมนาคมตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 มาตรา 16 ที่กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำการขนส่งและการวิศวกรรมจราจรบเทาพของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยด้านการจัดการขนส่งสาธารณะมีค่อนข้างจำกัด ส่วนใหญ่จะมีบทบาทในการดูแลโครงสร้างพื้นฐานและทางจราจรให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานไม่ชำรุด แต่บทบาทการจัดการระบบขนส่งสาธารณะภายในจังหวัด อยู่ภายใต้กรมขนส่งทางบกกระทรวงคมนาคม ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมมาตรฐานการให้บริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียง พบว่าระบบขนส่งสาธารณะไม่ค่อยเป็นมิตรต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ เนื่องจากมาตรฐานขององค์การอนามัยโลกบริการสาธารณะต้องมีตารางเวลาการให้บริการที่ชัดเจน เส้นทางตรงครอบคลุมทั่วเมือง มีที่นั่งพิเศษสำหรับผู้สูงอายุมีจุดจอดรถที่ชัดเจนและรถโดยสารต้องออกแบบให้ผู้สูงอายุสามารถขึ้นลงได้อย่างสะดวกปลอดภัยและสภาพแวดล้อมต้องไม่แออัด แต่การวิจัยพบว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียง ยังไม่มีบริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่ ซึ่งการไม่มีบริการดังกล่าวทำให้ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง ในระหว่างการเก็บข้อมูลพบว่าเทศบาลตำบลบ้านเชียงเล็งเห็นปัญหาของการที่ไม่มีบริการขนส่งสาธารณะ จึงมีรถกู้ชีพ บริการผู้สูงอายุสำหรับการเดินทางเพื่อไปโรงพยาบาลหนองหานซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอ สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีรถเป็นของตนเอง หรือผู้สูงอายุที่ไม่

สะดวกในการเดินทางไปโรงพยาบาลด้วยตนเองจึงมีการจัดรถไปรับผู้สูงอายุถึงที่บ้านและมีสายด่วนบริการให้บริการในกรณีพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามตามคู่มือขององค์การอนามัยโลก เน้นบทบาทการคมนาคมไปที่การใช้ในชีวิตประจำวันให้มีความสะดวกปลอดภัยราคาเข้าถึงง่ายสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียงยังไม่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้สูงอายุรวมถึงบุคคลทั่วไปในเขตเทศบาลตำบลบ้านเชียง จึงนิยมใช้รถยนต์ส่วนตัว หรือให้สมาชิกในครอบครัวคอยไปรับไปส่งมากกว่าการใช้บริการรถสาธารณะ ซึ่งผู้ที่ใช้บริการรถสาธารณะไม่มีทางเลือก รถสาธารณะที่เป็นมิตรต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ จึงเป็นประเด็นที่ต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพราะการคมนาคมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุหรือสมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงการบริการด้านอื่นๆ ได้มากยิ่งขึ้น

3. ที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยจำเป็นจะต้องมีความปลอดภัยและมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี เทศบาลตำบลบ้านเชียงมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการด้านที่อยู่อาศัยตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ให้เทศบาลมีภารกิจในการปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลก บทที่ อยู่อาศัย เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมโดยรวมโครงการอยู่อาศัยให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถปรับปรุงบ้านให้มีลักษณะที่เหมาะสมแก่การใช้งานของผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง ตามหลักอารยสถาปัตย์ มีสาธารณูปโภค ได้แก่ ไฟฟ้าและประปา ในราคาที่เข้าถึงได้ รวมถึงสามารถหาที่พักอาศัยแห่งใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น ที่อยู่อาศัยที่มีขนาดเล็กลงเพื่อให้จ่ายต่อการดูแลในราคาที่สามารถจ่ายได้ ซึ่งจะเห็นว่ามีคาบเกี่ยวกับอำนาจของหน่วยงานอื่น เช่น การเคหะแห่งชาติซึ่งสามารถนำที่ดินมาพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยและขายให้แก่ประชาชนในลักษณะการประกอบกิจการค้าขายได้ หรือบ้านเอื้ออาทร ส่วนอำนาจในการกำหนดค่าประปาและค่าไฟฟ้าอยู่ภายใต้การประปาส่วนภูมิภาคและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ผลการตรวจสอบข้อมูลเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์พบว่า การดำเนินการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ค่อนข้างจำกัด บทบาทท่านที่อยู่อาศัยที่เกี่ยวข้องมากที่สุดคือ การออกแบบบ้านที่มีราคาประหยัดให้ประชาชนนำไปก่อสร้างได้โดยไม่ต้องเสียค่าแบบไหนราคาเพื่อการพาณิชย์ บทบาททั่วไปในด้านที่อยู่อาศัยของเทศบาลคือการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาดปลอดภัยเหมาะสมแก่การใช้งานของประชาชน การดำเนินการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของเทศบาลตำบลบ้านเชียงดำเนินการ โดยการ

ร่วมมือกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี มีการดำเนินนโยบายที่สำคัญคือโครงการซ่อมแซมปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของคนพิการและผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2558 ถึงปี พ.ศ. 2566 ได้ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้พิการและผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านเชียงทั้งสิ้น สอง ราย ซึ่งกระบวนการคัดเลือกเป้าหมายที่จะผ่านคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากหลายฝ่าย เทศบาลตำบลบ้านเชียงยังมีบทบาทหลักในการประสานงานและการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ ดังกล่าว ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเชียง ได้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคม องค์การอนามัยโลกได้กำหนดแนวทางให้ผู้สูงอายุต้องได้รับโอกาสในการเข้าร่วมและมีกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนโดยต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบกิจกรรมกล่าวคือ หากจัดกิจกรรมแต่กิจกรรมดังกล่าวไม่เอื้อต่อการให้ผู้สูงอายุเข้าร่วม เช่น สถานที่เข้าถึงยาก หรือไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ก็จะไม่ถือว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ เทศบาลตำบลบ้านเชียงมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุและกิจกรรมที่จัดขึ้นมีความหลากหลายรวมถึงมีการรับฟังความต้องการของผู้สูงอายุซึ่งมีกิจกรรมหลักได้แก่ กิจกรรมออกกำลังกายเช่น การเล่นกีฬาฟุตบอล การออกกำลังกายโดยใช้ไม้พลอง และยังมีการจัดกิจกรรมในวันประเพณีสำคัญเช่นวันสงกรานต์ รวมถึงกิจกรรมอาสาสมัครซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ในการเข้าร่วมโครงการ ของชมรมในแต่ละครั้ง ผู้สูงอายุเป็นผู้แสดงความคิดเห็นว่าควรจะมีชุดไทยพวนซึ่งเป็นชุดประจำท้องถิ่นในการเข้าร่วมกิจกรรม และในการจัดกิจกรรมเทศบาลตำบลบ้านเชียงมีรถรับบริการเพื่อรับส่งผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยพร้อมเพรียงกัน

5. การให้ความเคารพและยอมรับจากคนในสังคม องค์การอนามัยโลกได้ให้ข้อมูลว่าพฤติกรรมและทัศนคติที่สังคมมีต่อผู้สูงอายุมีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมักจะถูกกลະเลยในการให้บริการหรือถูกปฏิบัติไม่เหมาะสมการสร้างความเข้าใจรวมถึงทำให้สังคมในชุมชนยอมรับผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานเชิงพื้นที่ต้องมีนโยบายและเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน นโยบายของเทศบาลตำบลบ้านเชียงจะสอดคล้องไปกับแนวทางขององค์การอนามัยโลกที่ต้องการสร้างคุณค่า

ของผู้สูงอายุเพื่อให้คนในสังคมยอมรับซึ่งจะเกิดผลดีต่อตัวผู้สูงอายุคือการมีสุขภาพจิตที่ดี ได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพจากคนในชุมชนชุมชนไม่รู้สึกลัวผู้สูงอายุเป็นภาระมีการสร้างบรรยากาศที่ไว้วางใจภายในชุมชนโดยเครื่องมือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ซึ่งนำมาใช้คือการยกย่องและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถในด้านต่างๆโดยเฉพาะด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ ทำให้ทั้งผู้สูงอายุและชุมชนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมร่วมกันรวมถึงเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของชาติให้แก่คนรุ่นหลัง องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัย ดังนั้นแนวทางดังกล่าวยังเป็นไปตามแนวทางที่คู่มือการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุกำหนด และคาดว่าโครงการในรูปแบบต่างๆหรือกิจกรรมอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุจะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคตจะทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมมากขึ้น นอกจากนี้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดทำแผนและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนในด้านต่างๆซึ่งผู้สูงอายุถือเป็นกระบอกเสียงสำคัญของประชาชนในพื้นที่เสมอมา และเป็นกลุ่มที่ให้ความร่วมมือแก่ภาครัฐมากที่สุดเมื่อภาครัฐต้องการผู้แทนจากภาคประชาชนในการดำเนินโครงการผู้สูงอายุจึงเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนร่วมในการดำเนิน การกำหนดแนวทางจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายด้าน

6. การมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและโอกาสการได้รับจ้างงาน

ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงมีความต้องการและความเต็มใจที่จะทำงานเป็นอาสาสมัครในชุมชน อยากมีโอกาสในการจ้างงานและมีความต้องการเห็นการทำงานในปัจจุบันและการเป็นอาสาสมัครที่ดีเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุ ซึ่งในบทบาทและหน้าที่สำคัญของเทศบาลตำบลบ้านเชียงได้แก่การส่งเสริมอาชีพและพัฒนารายได้ให้แก่คนในชุมชนได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 มาตรา 16 ที่กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะด้านการส่งเสริมการฝึกและประกอบอาชีพและการพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุนนอกจากนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทยยังได้มีการออกคู่มือแนวทางการส่งเสริมอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่เสมอแสดงถึงบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมอาชีพ เมื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่าเทศบาลตำบลบ้านเชียงได้มีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพอย่างต่อเนื่องโดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักได้แก่ผู้สูงอายุเช่น มีการจัดทำโครงการร่วมกับชมรมผู้สูงอายุบ้านเชียงเพื่อเป็นกลไกใน

การอบรมอาชีพรวมถึง ทำให้ผู้สูงอายุมีทางเลือกในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากผู้สูงอายุบางกลุ่มมีความต้องการเฉพาะเจาะจงด้านการส่งเสริมอาชีพโดยตรง แต่ผู้สูงอายุบางกลุ่มอาจจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมของชมรม ซึ่งมีกิจกรรมตั้งแต่การเรียนรู้ขั้นตอนการรวมถึงการส่งเสริมอาชีพแต่จะเป็นหลักสูตรที่กำหนดตารางไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้เทศบาลตำบลบ้านเชียงยังได้มีการรวบรวม จัดทำบัญชีทักษะของผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาทักษะและอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุได้ตรงตามความเหมาะสมซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจในขณะนั้นว่าตลาดต้องการสินค้าและบริการประเภทใด จากนั้นจะพัฒนาทักษะของผู้สูงอายุให้ตรงกับความต้องการของตลาดนอกจากนี้การดำเนินการในแต่ละโครงการเทศบาลตำบลบ้านเชียงยังได้มีการสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุว่ามีความต้องการอบรมอาชีพในด้านใดหรือนำบัญชีทักษะที่ผู้สูงอายุมีอยู่แล้วมาต่อยอดในการพัฒนาอาชีพ รวมถึงจัดกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เด็กเยาวชนและประชาชนในพื้นที่ที่สนใจ สร้างรายได้และการยอมรับในตัวผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

7. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญกับการสื่อสารโดยให้กรอบว่าผู้สูงอายุต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ นอกจากนี้ข้อมูลเหล่านั้นต้องมีการเผยแพร่ในช่องทางที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ รวมถึงข้อมูลต้องปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงอุปกรณ์ต้องรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุเช่น ตัวกดเงินอัตโนมัติที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่ ตัวอักษรอ่านง่ายและมีปุ่มที่ใหญ่เพื่อให้สะดวกในการกด การสำรวจสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสื่อสารที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้ในการสื่อสารกับผู้สูงอายุพบว่า แนวทางที่ดีที่สุดคือการใช้เจ้าหน้าที่ลงภาคสนามและการใช้เสียงตามสาย เนื่องจากเป็นช่องทางที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับสารโดยตรง แต่การดำเนินการมีข้อจำกัดหลายประการเช่น การใช้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่อาจจะทำให้เจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพออีกทั้งข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการสื่อสารต้องมีความทันสมัย แต่การใช้เจ้าหน้าที่สื่อสารโดยตรงเป็นไปได้ยากที่ผู้สูงอายุจะได้รับข้อมูลข่าวสารได้ในเวลาที่รวดเร็วรวมถึงการสื่อสารผ่านการพูดคุยทำให้สารที่ต้องการสื่อสารมีโอกาสผิดพลาดสูง ส่วนการใช้เสียงตามสายอาจไม่ได้รับความนิยมในปัจจุบันเนื่องจาก มีคนในชุมชนจำนวนมากรู้สึกกลัวเสียงดังกลัวรบกวนการใช้ชีวิต ควรจะประกาศในข่าวสารที่สำคัญหรือเร่งด่วนเท่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันผู้สูงอายุเริ่มใช้โซเชียลมีเดียหรือแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ จะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นรวมถึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่รวดเร็วโอกาสผิดพลาด

จากผู้ส่งสารน้อย และผู้รับสารสามารถมีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้กับผู้ส่งสารได้ทันทีแต่ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่มีบัญชีเป็นของตนเองและผู้สูงอายุจำนวนมากในปัจจุบันไม่มีความคุ้นเคยการใช้สมาร์ทโฟนและยังขาดความคุ้นเคยกับทักษะด้านดิจิทัล แต่คาดว่าคนที่จะกลายเป็นผู้สูงอายุในอนาคตจะมีความสามารถทางดิจิทัลเกือบทุกคนโดยเฉพาะหลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่กระตุ้นให้คนในสังคมมีความคุ้นเคยกับทักษะดิจิทัลมากขึ้น ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีจะเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการสื่อสารระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้สูงอายุรวมถึงจะกลายเป็นกุญแจสำคัญในการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคต ปัจจุบันการสื่อสารระหว่างเทศบาลตำบลบ้านเชียงและสมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการแจ้งข้อมูลข่าวสารเนื่องจากมีโอกาสสูงสุดที่ผู้สูงอายุจะได้รับข้อมูลข่าวสาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้ตัวแทนชุมชนเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ เช่น การใช้สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเชียง แต่การใช้วิธีดังกล่าวยังมีอุปสรรคอยู่มากโดยเฉพาะการถ่ายทอดข้อมูลที่มักจะผ่านบุคคลเดิมซ้ำซ้ำแต่ผู้สูงอายุไม่ได้ใกล้ชิดกับตัวแทนทางการเมืองก็มักจะไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร

8. การสนับสนุนของชุมชนและบริการด้านสุขภาพการกระจายการบริการที่ดี

การจัดบริการด้านสาธารณสุขเป็นหนึ่งในหน้าที่สำคัญของเทศบาลตำบลบ้านเชียงตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 มาตรา 16 และ 17 ที่กำหนดให้ เทศบาล มีหน้าที่ในการจัดให้มีการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล ตามมาตรฐานการให้บริการด้านสาธารณสุขขององค์การอนามัยโลกนอกเหนือจากการกำหนดให้การบริการต้องมีจำนวนเพียงพอ มีคุณภาพ ราคาเหมาะสมและอยู่ในที่ที่ตั้งที่เข้าถึงได้ง่ายแล้วนั้น ยังให้ความสำคัญของการมีช่องทางบริการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุรวมถึงเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุอย่างถูกต้องรวมถึงจำเป็นต้องมีแผนเพื่อรองรับกรณีฉุกเฉิน แต่คำนึงถึงข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่อาจจะไม่สมบุรณ์ของผู้สูงอายุ(ดุรงค์ฤทธิ์ ดุลคณิต, 2564 : 50-55) ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียง มีสถานพยาบาลที่ไม่ได้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการอยู่ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเชียง ซึ่งในโรคทั่วไปไม่จำเป็นต้องไปที่โรงพยาบาลขนาดใหญ่ก็ยังสามารถให้บริการได้ การเพิ่มศักยภาพของสถานพยาบาลขนาดรองจึงเป็นนโยบายสำคัญ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงสาธารณสุข บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการด้านสาธารณสุข อาจจะมี

เพิ่มมากขึ้นอีกในอนาคต เพื่อเป็นการเพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแล
สุขภาพของประชาชนและเพื่อเป็นการรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยต้องเพิ่มศักยภาพของ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี นอกเหนือจากหน้าที่
ด้านการรักษาพยาบาลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคร้ายแรงเรื้อรังขึ้นตั้งแต่ต้น การให้บริการ
สาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึง มีองค์ประกอบหลายประการนอกเหนือจากความ
พร้อมด้านสถานที่เครื่องมือ และบุคลากร จะมีความพร้อมมากเพียงใดแต่ก็มีผู้สูงอายุจำนวน
หนึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการที่มีประสิทธิภาพเหล่านั้นได้ เนื่องจากขาดความพร้อม
ด้านการคมนาคมยังต้องอาศัยคนรอบตัวพาไปใช้บริการซึ่งอาจจะไกลและมีความไม่สะดวก
ด้านเวลา ถึงแม้จะมีรถกู้ชีพของเทศบาลให้บริการแต่ก็ต้องยอมรับว่าไม่สามารถให้บริการได้
อย่างถึงในทุกพื้นที่ ผู้ให้สัมภาษณ์จึงมองว่าการให้บริการเชิงรุกไปในแต่ละพื้นที่มีความสำคัญ
เป็นการเพิ่มโอกาสในการให้บริการสาธารณสุขสามารถเข้าถึงผู้สูงอายุทุกกลุ่มซึ่งองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนและมีอำนาจหน้าที่ด้านการให้บริการ
สาธารณสุข จำเป็นต้องเป็นหน่วยงานหลักในการเก็บรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุใน
พื้นที่เพื่อให้ทราบว่ามีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข ในพื้นที่จำนวน
เท่าไรและผู้สูงอายุเหล่านั้นมีความต้องการบริการด้านใดบ้างข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญใน
การจัดบริการด้านสาธารณสุขเชิงรุกในพื้นที่เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้เพิ่มมา
ขึ้นเช่นการจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆในชุมชนตามวันและเวลาที่กำหนดเพื่อให้
บริการแก่ผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกเดินทางไปยังสถานพยาบาล ซึ่งนอกจากจะเป็นการให้บริการ
เข้าถึงผู้สูงอายุทุกคนยังช่วยลดความแออัดของสถานพยาบาล

แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านเชียง โดยใช้
กรอบแนวคิด เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลกจำนวน 8 ด้าน เป็นเกณฑ์ใน
การประเมินความพร้อมของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่
จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ 1) สภาพพื้นที่ภายนอกและอาคาร การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานต้อง
ให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทในการเสนอความคิดเห็น และปรับปรุงเพื่อให้สามารถใช้งานได้จริง
ดังนั้นต้องนำตัวชี้วัดและแนวทางขององค์การอนามัยโลกมาประยุกต์เป็นแผนการพัฒนาให้เข้า
กับบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานในพื้นที่ ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สูงอายุที่ใช้งานสภาพแวดล้อม
ของพื้นที่ และต้องตรวจสอบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในการใช้งานหรือไม่และมีแนวโน้มแก้ไข
อย่างไรให้มีความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่ 2) ระบบขนส่งมวลชน ประสานความ

ร่วมมือไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อให้เกิดระบบขนส่งสาธารณะขึ้นในชุมชน ให้รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไปในเทศบาลตำบลบ้านเชียงเข้าถึงระบบการขนส่งสาธารณะเนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เข้าถึงบริการด้านอื่นๆ ได้มากยิ่งขึ้น 3) ที่อยู่อาศัยควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินนโยบายในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั่วไปให้เหมาะกับผู้สูงอายุตามแนวทางขององค์การอนามัยโลกให้ครอบคลุมตามตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข 4) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคม ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียงมีความสนใจในกิจกรรมของเทศบาลและชมรมผู้สูงอายุให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีเพราะมีรถของเทศบาลบริการตลอดเวลา แต่ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและครอบคลุมในพื้นที่เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสมาใช้เวลาด้วยกัน 5) การดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับแนวทางขององค์การอนามัยโลกที่ต้องการสร้างคุณค่าของผู้สูงอายุเพื่อให้คนในสังคมยอมรับมีการยกย่องและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถในด้านต่างๆ และถ่ายทอดความรู้ที่มีให้แก่คนในสังคมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลกที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัย 6) การมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและโอกาสการได้รับจ้างงาน เมื่อพิจารณาจากคู่มือขององค์การอนามัยโลกการส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุในทางอ้อม เช่น การให้สิทธิแก่นายจ้างที่มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ไม่ได้อยู่ในขอบเขตอำนาจที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำได้ การส่งเสริมอาชีพโดยมุ่งเน้นไปที่ผู้สูงอายุโดยเทศบาลตำบลบ้านเชียง จึงมีข้อจำกัดและเป็นประเด็นที่ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความคิดริเริ่มที่จะส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุโดยตรงในรูปแบบใหม่ การดำเนินการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุในปัจจุบัน เทศบาลตำบลบ้านเชียงเน้นให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมมากกว่าเน้นการส่งเสริมให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพดังนั้นการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงรายได้ของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญจึงความเน้นไปที่กิจกรรมที่จะเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง เพราะผู้สูงอายุบางคนยังสามารถทำงานหรือถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ที่มีเพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมได้ 7) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร การพัฒนาด้านทักษะดิจิทัลแก่ผู้สูงอายุเพราะในปัจจุบันรวมถึงเทคโนโลยีจะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของทุกๆ คน การสื่อสารระหว่างเทศบาลและผู้สูงอายุจะเป็นไปได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วมากขึ้น การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลแก่ผู้สูงอายุอาจทำได้โดยการจัดกิจกรรม

ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ โดยใช้เด็กและเยาวชนในพื้นที่มาให้ความรู้จากผู้สูงอายุจะมีทักษะเพิ่มมากขึ้นยังเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น 8) การสนับสนุนของชุมชนและบริการด้านสุขภาพประเด็นด้านสาธารณสุขเป็นประเด็นหน้าที่ผู้สูงอายุมีความต้องการมากที่สุด แม้ในพื้นที่จะมีการให้บริการทั้งของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน แต่ผู้สูงอายุยังคิดว่ามาตรฐานในการให้บริการ ยังไม่เป็นที่น่าพอใจเนื่องจาก เป็นพื้นที่ที่ห่างไกล และมีจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอและขาดเครื่องมือที่มีความพร้อม โดยเฉพาะในโรคเฉพาะทางสำหรับผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุยังต้องการให้มีการบริการด้านสาธารณสุขเชิงรุก ให้เข้าไปบริการในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้มากขึ้นและเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคเรื้อรัง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

เทศบาลตำบลบ้านเชียงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหนองหาน มีการปรับเปลี่ยนฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเมื่อปี 2542 และได้รับการปรับเปลี่ยนเทศบาลจากขนาดเล็กเป็นขนาดกลาง ในปี พ.ศ. 2555 มีเขตการปกครองทั้งหมดทั้งหมด 10 หมู่บ้าน แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับอยู่อาศัยประมาณร้อยละ 60 พื้นที่สำหรับการเกษตรประมาณร้อยละ 35 และพื้นที่ส่วนอื่นๆ อีกประมาณร้อยละ 5 มีจำนวนประชากร ทั้งหมด 5,748 คน มีประชากรในกลุ่มวัยทำงาน คือ ผู้ที่มีอายุ 18 – 60 ปี จำนวนมากที่สุด รองลงมา เป็นประชากรผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และมีกลุ่มประชากรช่วงวัยเด็กจนถึงวัยรุ่น คือ วันแรกเกิดจนถึง 18 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดในเทศบาลตำบลบ้านเชียงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และทำปศุสัตว์ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ 15 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มทอผ้า กลุ่มผลไม้แปรรูปเครื่องดื่มน้ำเย็น กลุ่มแปรรูปผักผลไม้ กลุ่มจักสาน กลุ่มกลองยาวพื้นบ้าน กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรบ้านเชียงก้าวหน้า กลุ่มตุ๊กตานางรำไทพวน กลุ่มแปรรูปไม้ไผ่ และกลุ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ชาวบ้านเชียงนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีและวัฒนธรรมโดยยึดถือ ฮีต 12 คอง 14 ดังนี้ เดือนเจียง(เดือนอ้าย) การทำบุญเข้าก่าหรือเข้ากรรมเดือนยี่การทำบุญคูณข้าวหรือบุญคูณลานเดือนสามการทำบุญข้าวจีเดือนสี่การทำบุญพะเหวดหรือบุญพระเวสเดือนห้าการทำบุญตรุษสงกรานต์เดือนหกการทำบุญวิสาขบูชาและบั้งไฟเดือนเจ็ดการ

ทำบุญข้าสະ บางท้องถิ่นเรียกว่า บุญเบิกบ้าน ส่วนบ้านเชียงเรียกว่า บุญเบิกบ้านเดือนแปดการทำบุญเข้าพรรษาและแห่เทียนพรรษาเดือนเก้าการทำบุญข้าวประดับดินเดือนสิบการทำบุญข้าวสากเดือนสิบเอ็ดการทำบุญออกพรรษา ทำปราสาทถวายพระ และจุดประทีปโคมไฟเดือนสิบสองการทำบุญทอดกฐินประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเชียงส่วนมากร้อยละ 90 พูดภาษาไทยวน ซึ่งเป็นภาษาประจำท้องถิ่น

ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียงจะอยู่ในช่วงอายุ 60 – 69 ปีเป็นส่วนใหญ่ ช่วงอายุ 70 – 79 ปี และ อายุ 80 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนลดลงตามลำดับ การเพิ่มขึ้นของอายุมีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านสุขภาพ คือ ยิ่งผู้สูงอายุมีอายุที่มากขึ้น สุขภาพจะถดถอยลง มีโรคประจำตัวหรือโรคแทรกซ้อนไปจนถึงกลายเป็นผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียงแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง กลุ่มติดสังคมคือผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดี มีจำนวนมากที่สุด สอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุในช่วงอายุ 60 – 69 ปี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุวัยต้น กลุ่มติดบ้านคือผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้บ้างหรือต้องขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้างในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีจำนวนประชากรรองลงมา สอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุในช่วงอายุ 70 – 79 ปี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุวัยที่เริ่มมีการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอและมีโรคแทรกซ้อน และกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มติดเตียงคือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีจำนวนน้อยที่สุดสอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุในช่วงอายุ 90 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้สูงอายุวัยที่เจ็บป่วยบ่อยและอาจมีภาวะทุพพลภาพสวัสดิการของผู้สูงอายุ ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ การจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกองทุนสวัสดิการชุมชนวันละบาทเป็นสวัสดิการของเทศบาลตำบลบ้านเชียงเพื่อช่วยเหลือประชาชนเป็นกองทุนที่ไม่แสวงหาผลกำไร สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ รถกู้ชีพสำหรับบริการผู้สูงอายุ เนื่องจากในพื้นที่ยังไม่มีบริการขนส่งสาธารณะเพื่อออกไปนอกพื้นที่ เทศบาลตำบลบ้านเชียงจึงมีรถสำหรับบริการผู้สูงอายุไปยังโรงพยาบาลผู้สูงอายุสามารถใช้บริการได้โดยสะดวก มีบริการรถเข็นวีลแชร์จากเทศบาลตำบลบ้านเชียงเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข บริการรถรางสำหรับผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลซึ่งเทศบาลตำบลบ้านเชียงมีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุบ่อยครั้งจึงมีบริการรถรางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุให้เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

องค์ประกอบการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านเชียง 8 มิติ ประกอบด้วย

1) สภาพพื้นที่ภายนอกและอาคาร การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของผู้สูงอายุ ต้องการโครงสร้างพื้นฐานที่มีลักษณะพิเศษเพื่อให้เอื้อต่อการใช้งาน ซึ่งการออกแบบต้องคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ แต่ผลการศึกษาและตรวจสอบโครงสร้างพื้นฐานพบว่า โครงสร้างพื้นฐานในเขตเทศบาลตำบลบ้านเชียงมีความพร้อมแค่ในเบื้องต้น ซึ่งตรงกับแนวทางขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดให้มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำที่มีราวจับและติดตั้งวัสดุกันลื่น ที่จอดรถสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุและทางลาดสำหรับผู้สูงอายุที่ไร้รถเข็นหรือไม่ต้องการขึ้นบันได แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า ในการใช้งานจริงมีความไม่สะดวกเท่าที่ควร พื้นที่สีเขียวจำกัดอยู่แค่ภายในสวนสาธารณะเท่านั้น โครงสร้างพื้นฐานในบางพื้นที่ยังไม่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุโดยเฉพาะทางเดินเท้า ที่มีความแคบทำให้ไม่ตรงกับรายการตรวจสอบประเด็นหลักสำคัญขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดให้ต้องมีทางเดินที่สงวนไว้สำหรับการเดินโดยเฉพาะโดยปราศจากสิ่งกีดขวาง และมีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุมีจำนวนน้อยและไม่เพียงพอ พื้นที่สีเขียวบนถนน ถือว่ามีค่อนข้างมาก แต่ก็ต้องคอยมีการตัดต้นไม้ไม่ให้ไปชนสายไฟฟ้าหรือเสาไฟฟ้า ห้องน้ำสาธารณะยังมีไม่มาก จำกัดอยู่เพียงบริเวณสวนสาธารณะ สถานที่ราชการ และในตลาดสด เทศบาลตำบลบ้านเชียง ซึ่งมีเวลาเปิดและปิด ไม่มีระบบขนส่งสาธารณะที่ออกแบบเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ซึ่งขัดกับตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลก

2) ระบบขนส่งมวลชน ระบบขนส่งมวลชนและระบบขนส่งสาธารณะตามแนวทางขององค์การอนามัยโลกต้องมีความเข้าถึงได้ง่าย มีราคาที่ไม่แพงเพื่อให้ทุกคนรวมถึงผู้สูงอายุสามารถใช้บริการได้แต่ผลการศึกษาพบว่า ในเทศบาลตำบลบ้านเชียงยังไม่มีระบบขนส่งสาธารณะเพื่อให้บริการในพื้นที่ ซึ่งการไม่มีบริการดังกล่าวส่งผลให้ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ซึ่งเทศบาลตำบลบ้านเชียงได้เล็งเห็นปัญหาจึงมีรถตู้ให้บริการสำหรับผู้สูงอายุเพื่อไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัว การมีบริการเช่นนี้ถึงแม้จะสามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุได้แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดซึ่งตามคู่มือขององค์การอนามัยโลกเน้นบทบาทการคมนาคมไปที่การใช้ชีวิตประจำวันให้มีความสะดวกปลอดภัยและมีราคาเข้าถึงง่ายสำหรับผู้สูงอายุ

3) ที่อยู่อาศัย เทศบาลตำบลบ้านเชียงมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการด้านที่อยู่อาศัย โดยมีภารกิจในการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถปรับปรุงบ้านให้มีลักษณะที่เหมาะสมแก่การใช้งานของผู้สูงอายุและมีการร่วมกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานีดำเนินโครงการซ่อมแซมปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของคนพิการและคนสูงอายุ เทศบาลมีหน้าที่ในการประสานงานและให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการดังกล่าว เทศบาลยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต จากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องเดินทางไปทำงานประจำนอกพื้นที่ ผู้สูงอายุบางส่วนจึงขาดผู้ดูแล โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรังหรือมีสภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้ต้องดำเนินนโยบายด้านที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการให้บริการด้านสาธารณสุข

4) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคม การดำเนินการด้านสังคมเป็นนโยบายที่องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญซึ่งจากการสัมภาษณ์ตัวแทนของชมรมผู้สูงอายุบ้านเชียงพบว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุให้ได้มีโอกาสมาร่วมตัวกันพูดคุยและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุไม่เหงาทำให้มีเป้าหมายในการใช้ชีวิต

5) การให้ความเคารพและยอมรับจากคนในสังคม ผู้สูงอายุบางส่วนรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ในขณะที่ผู้สูงอายุบางคนยังขาดความสนใจจากชุมชน หรือครอบครัว การขาดการติดต่อสื่อสารกันระหว่างรุ่นและการไม่มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนถูกละเลยในการให้บริการหรือถูกปฏิบัติไม่เหมาะสม จากการสัมภาษณ์พบว่าทำให้สังคมยอมรับผู้สูงอายุได้นั้นต้องเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุสร้างคุณค่าให้แก่ชุมชนเพื่อเป็นที่ยอมรับ เพราะสิ่งที่ผู้สูงอายุมีมากกว่าคนวัยอื่นคือภูมิปัญญาท้องถิ่นเปรียบเสมือนเป็นคลังความรู้ที่ถ่ายทอดแก่เด็กและเยาวชนได้

6) การมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและโอกาสการได้รับจ้างงาน การเปลี่ยนแปลงทางสถานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยเฉพาะกับแรงงานนอกระบบที่รับค่าจ้างเป็นรายวันเมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลให้ทำงานได้น้อยลงส่งผลต่อรายได้ที่ได้น้อยลงสวนทางกับค่าใช้จ่ายที่อาจเพิ่มขึ้นในการเข้ารับบริการทางการแพทย์ จากการศึกษาพบว่าการดำเนินการด้านส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบ้านเชียงเป็นไปตามมาตรฐานการส่งเสริมอาชีพของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทยซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่าง

กว้างๆ เช่น พระราชบัญญัติเทศบาล.พ.ศ. 2496 มาตรา 54 กำหนดให้ เทศบาลบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎรหรือพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่ให้อำนาจเทศบาลในการส่งเสริมการฝึกและประกอบอาชีพจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการส่งเสริมอาชีพไว้อย่างกว้าง ดังนั้นแนวทางในการปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจและนโยบายของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะมีนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้สูงอายุอย่างไร ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียงพบว่า การส่งเสริมอาชีพของผู้สูงอายุเป็นไปในลักษณะของการอบรมงานฝีมือทั่วไป เช่น การทำพานบายศรี การประดิษฐ์ดอกไม้พวงมาลัย การทอผ้า การตัดเย็บผ้า หรือการแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติ ซึ่งผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านเชียงได้ให้ข้อมูลว่าการฝึกอาชีพมีการจัดหลักสูตรตามความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ดังนั้นการอบรมหรือการฝึกอาชีพในรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยจัดมาก่อนจะต้องมาจากการต้องการของผู้สูงอายุ และการฝึกอาชีพของผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงข้อจำกัดทางกายภาพของผู้สูงอายุด้วย ทำให้การอบรมอาชีพในพื้นที่เป็นไปในรูปแบบเดิม แต่ผู้สูงอายุจำนวนมากเป็นสมาชิกหลักของกลุ่มอาชีพที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำฐานข้อมูล การสนับสนุนทางวิชาการการทำทะเบียนประวัติชาวบ้านซึ่งการสนับสนุนอาชีพในรูปแบบเหล่านี้ไม่ได้มีกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงไปที่ตัวผู้สูงอายุ

7) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญกับการสื่อสารโดยผู้สูงอายุต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้องเชื่อถือได้ ในปัจจุบันผู้สูงอายุเริ่มใช้โซเชียลมีเดียหรือแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ที่จะได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เป็นช่องทางการสื่อสารที่รวดเร็ว ผู้รับสารสามารถมีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้กับผู้ส่งสารได้ทันที ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีจึงเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการสื่อสารระหว่างเทศบาลและผู้สูงอายุนวมถึงจะกลายเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุในอนาคต

8) การสนับสนุนของชุมชนและบริการด้านสุขภาพ การจัดบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ เข้าถึงง่ายมีปริมาณที่เพียงพอและมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมเป็นประเด็นในการสร้างเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจในการดำเนินการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ให้จัดบริการผ่านการสร้างและบริหารสถานพยาบาลได้โดยตรง อำนวยความสะดวกให้แก่อาสาสมัคร รวมถึงสนับสนุนเชิง

งบประมาณให้แก่สถานพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงการถ่ายโอนสถานพยาบาลขนาดเล็กให้อยู่ภายใต้การดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียงยังไม่มีถ่ายโอนสถานพยาบาลขนาดเล็กให้อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาล สถานพยาบาลในเทศบาลคือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเชียง มีการเข้าถึงการบริการได้อย่างสะดวก และมีมาตรฐานในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด มีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุในพื้นที่สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง การเน้นให้มีระบบดูแลสุขภาพที่บ้านสามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้จริงแต่บางครั้งยังขาดความรู้ในเชิงลึกที่จะให้บริการแก่ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเชื่อมเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับชุมชนและสามารถช่วยงานด้านสาธารณสุขอื่นได้เป็นอย่างดี และการสนับสนุนอื่นของเทศบาลคือ รถกู้ชีพ ผู้สูงอายุบางคนยังมีความยากลำบากในการเดินทางเพื่อเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลในอำเภอหนองหาน เทศบาลตำบลบ้านเชียงได้จัดบริการรถกู้ชีพสำหรับผู้สูงอายุ ที่ไม่มีรถยนต์เป็นของตนเอง หรือไม่สะดวกในการเดินทางไปโรงพยาบาลด้วยตนเอง ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาเขียนคำร้องขอใช้รถกู้ชีพได้ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านเชียง องค์การอนามัยโลกยังได้มีการกำหนดให้แต่ละเมืองต้องมีการจัดแพทย์ฉุกเฉิน ซึ่งในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านเชียง ยังไม่มีการแพทย์ฉุกเฉิน(1669) แต่ในพื้นที่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงเบอร์โทรศัพท์ของกู้ชีพเทศบาลตำบลบ้านเชียงเมื่อเกิดเหตุด่วนเหตุร้ายสามารถติดต่อมาที่กู้ชีพเทศบาลบ้านเชียงได้โดยตรง เพื่อที่จะนำรถออกไปรับผู้ป่วยได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากถ้าโทรเบอร์ 1669 จะต่อไปยังโรงพยาบาลศูนย์อุดรธานี จะต้องประสานมายังโรงพยาบาล อำเภอหนองหาน และประสานมายังเทศบาลตำบลบ้านเชียงอีกครั้ง ทำให้มีความล่าช้าในการออกปฏิบัติงาน ฉะนั้นจึงมีการประชาสัมพันธ์เบอร์ของสำนักงานเทศบาลตำบลบ้านเชียงให้ประชาชนทราบ เมื่อเกิดเหตุจะสามารถเข้าไปช่วยเหลือได้ทัน

แนวทางการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านเชียง ความต้องการของผู้สูงอายุ ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันถึงแม้้องค์การอนามัยโลกจะกำหนดกรอบทั้ง 8 ด้านครอบคลุมถึงการใช้ชีวิตในทุกมิติทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม แต่แนวทางเหล่านั้นเป็นเพียงกรอบกว้างๆ ให้แต่ละพื้นที่นำไป

ประยุคต์ให้เข้ากับการพัฒนาเมืองในด้านต่างๆ เนื่องจากแต่ละเมืองมีระดับการพัฒนาในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน ตามพัฒนาการและสภาพสังคมของเมือง การนำแนวทางขององค์การอนามัยโลกเป็นกรอบในการทำการศึกษาคำเนินนโยบายด้านผู้สูงอายุ ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสาธารณสุขและการคมนาคมมากที่สุด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน และผู้สูงอายุทุกคนมีความจำเป็นต้องใช้ การคมนาคมเป็นหัวใจสำคัญในการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านอื่นได้ส่วนประเด็นด้านอื่นได้แก่การเสริมสร้างรายได้ กิจกรรมนันทนาการที่อยู่อาศัยเป็นประเด็นที่มีความปัจเจกกว่าด้านการคมนาคมและสาธารณสุข เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกัน

ดังนั้นบทบาทของเทศบาลตำบลบ้านเชียงในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ จึงควรเน้นด้านการสาธารณสุขและการคมนาคมให้เป็นไปตามแนวทางขององค์การอนามัยโลกคือมีความสะดวกปลอดภัยเข้าถึงง่าย และมีราคาที่เหมาะสม เนื่องจากในปัจจุบันผู้สูงอายุให้ข้อมูลว่า ออกนอกพื้นที่เป็นเรื่องยากลำบากอย่างยิ่ง ถ้าไม่มีรถยนต์หรือมีครอบครัว ไปรับไปส่ง ส่วนด้านการสาธารณสุข ควรจะมีปริมาณที่เพียงพอและคุณภาพที่ดี ซึ่งต้องบริการร่วมกันกับหน่วยงานอื่นโดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการโดยยึดตามหนังสือแนวทางการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในระดับพื้นที่ระหว่างเทศบาลและกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2562 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดมาตรฐานการให้บริการที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2552). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525-2544). สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566 จาก <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/766>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2552). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566 จาก <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/7>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ.2566-2580). สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566 จาก <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/843>
- ดุรงค์ฤทธิ์ ดุลคนิต.(2564). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเมืองระยองในการพัฒนาเองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นลินดา สุวรรณประสพ. (2561). *แนวทางการพัฒนาพื้นที่เมืองให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุด้าน
กายภาพและสภาพแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
การผังเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการ
ผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559*.
กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *การคาดประมาณ
ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564*.
กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.